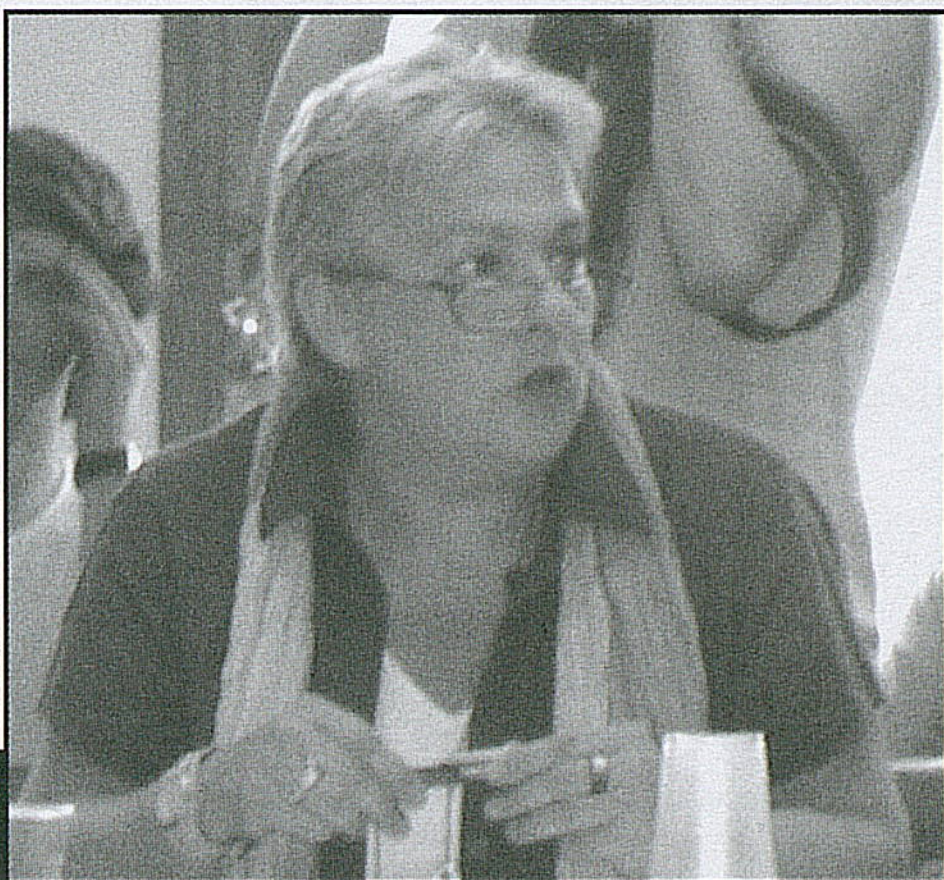

Més que una fiscalitat.

La fiscalitat que proposen
el Verds d'Andorra per
a una Andorra amb futur

Isabel Lozano i Muñoz

Cal abans de res, per situar-nos, saber quin és el nostre parer, la nostra opinió i que vam defensar en les darreres eleccions nacionals.

En la declaració de principis del partit Verds d'Andorra diem:

“És necessari el desenvolupament d'un sistema fiscal, element necessari per aconseguir establir unes bones relacions amb Europa i deixar de figurar a la llista dels paradisos fiscals. Cal també instaurar la imposició directa i indirecta, fet que permetrà la redistribució de la riquesa i garantirà així el benestar i la seguretat ciutadana.”

Tanmateix en el programa electoral vàrem dir:

“Defensarem el impostos directes perquè fomenten un marc de ciutadania molt més just socialment i només aplicarem la fiscalitat indirecta amb finalitat dissuasòria, incentivant les conductes favorables o penalitzant les contràries al reciclatge i tractament ecològic dels residus. Aquesta vindrà regulada per Llei sobre la normativa fiscal ecològica.”

I no cal oblidar el que diu la nostra Constitució (art. 37):

“Totes les persones físiques i jurídiques contribuiran a les despeses públiques segons la seva capacitat econòmica, mitjançant un sistema fiscal just, establert per la llei i fonamentat en els principis de generalitat i de distribució equitativa de les càrregues fiscals.

Una fiscalitat necessària per a una política social del segle XXI

Ara toca fer aquest *salt qualitatiu* que garanteixi un augment dels ingressos suficient per dotar l'Estat d'un nivell de protecció social en consonància amb el de

la UE. I aquest salt qualitatiu no pot esperar. No es poden admetre petites *reformes parcials*; s'ha d'entrar a fons en el conjunt del sistema tributari.

Andorra és a la cua dels països europeus pel que fa a la despesa social per habitant.

Nosaltres proposem una fiscalitat *selectiva*, en el sentit que afecti les rendes més altes i les rendes del capital.

Així, generariem bona part dels recursos que creiem necessaris per augmentar la despesa pública i fer front a les mancances socials.

Les experiències d'altres països ens ajudaran a no cometre els mateixos errors i regular el nostre sistema fiscal de tal manera que les *enginyeries fiscals* no tinguin cabuda al nostre país.

Això ens ha de permetre tenir una fiscalitat diferencial amb Europa però que permeti una societat andorrana més justa, i treure'ns, finalment, l'etiqueta de paradís fiscal.

Però com que segurament hi haurà suficients ponències sobre els models de fiscalitat per a Andorra, nosaltres voldríem fer un pas més enllà i parlar de:

Fiscalitat ambiental

M'agradaria utilitzar les paraules del catedràtic de fonaments d'anàlisi econòmica Jordi Roca, que ensenya economia ecològica i política ambiental des de fa una dècada a la Universitat de Barcelona, per definir la fiscalitat ambiental:

“Quan parlem de fiscalitat ambiental ens referim a la utilització del sistema fiscal per incentivar canvis de comportament. Es pot fer tant creant noves figures impositives –fer pagar per coses que fins aleshores no es pagaven, com ara la generació de contaminació atmosfèrica–, o bé reformant determinades figures tributàries ja existents perquè donin senyals en el sentit d'incentivar uns comportaments i desincentivar-ne altres. Un exemple d'això darrer seria que els cotxes més contaminants paguessin un impost de circulació més elevat que els vehicles menys contaminants.

La fiscalitat ambiental és un dels possibles instruments econòmics de política ambiental. Els impostos, més que no pas obligar, el que fan és canviar els senyals que donen al mercat els preus i els costos relatius, amb l'objectiu d'incentivar determinades coses. Hi ha també altres instruments econòmics, diferents de la fiscalitat, com són els sistemes de consigna –o de dipòsit, devolució i retorn–, un sistema molt senzill per incentivar que es retornin els envasos o altres tipus de productes sense que hi hagi recaptació fiscal: simplement, el consumidor paga més o menys segons que retorni o no l'envàs o el residu de què es tracti.”

Economia i ecologia deriven de la mateixa arrel grega, *oikos*, casa, lloc per viure, administració. Però tot i tenir una etimologia comuna no han arribat a tenir contacte fins a final dels anys seixanta.

Tant l'economia com l'ecologia analitzen col·lectius amb lleis específiques de creixement, supervivència i degradació. També estudien sistemes dinàmics i tendències cap a l'equilibri. Ambdues disciplines es veuen influenciades per la voluntat de l'ésser humà, en el moment en què intervé per influir en els processos, elaborant lleis i regulacions.

L'economia ecològica no és simplement una branca de l'economia; és un nou camp d'estudi interdisciplinari que centra l'atenció en el concepte de *sostenibilitat*, entès com el manteniment dels elements de la naturalesa que són crítics per a l'economia humana.

Ens trobem davant d'una nova forma de *quadrar balanços* que té en compte el capital que es consumeix en forma de recursos naturals i els costos acreditats com a impacte ambiental. Ja no n'hi ha prou de tenir en compte els paràmetres econòmics habituals; cal corregir els *preus mentiders* –aquells que no tenen en compte ni reflecteixen les externalitats socials i ambientals, i en conseqüència, incentiven comportaments perniciosos per a l'entorn– o incorporar valors no comptables fins ara, com els interessos de les generacions futures.

L'economia ecològica entén que l'activitat econòmica no és una activitat que utilitzi tan sols recursos naturals o béns ambientals de manera aïllada, sinó que se centra en la utilització dels ecosistemes. En aquest context, els processos de transformació han de diferenciar clarament entre el *capital natural* i el *capital fet pels humans*, i demostrar explícitament que, per descomptat, l'un no pot ser reemplaçat per l'altre.

Cal abandonar el tradicional objectiu de creixement econòmic i substituir-lo pel d'un desenvolupament de l'economia que sigui ecològic i socialment compatible. La reconstrucció ecològica de la societat industrial exigeix que se superi la dissoiació entre política econòmica i política ambiental, i revalorar aquesta última respecte de la primera.

Introduïm, doncs, un element que no s'ha tingut en compte fins ara a Andorra: els costos socials derivats d'activitats productives que afecten els béns ambientals. Es consideren costos socials quan es donen les següents circumstàncies: que sigui possible evitar-los, quan sorgeixin en el curs d'una activitat productiva i/o quan siguin susceptibles de ser traslladats a terceres persones en la comunitat.

Els costos socials derivats d'una activitat productiva són econòmics, però també sanitaris, en l'ampli sentit de la paraula, atès que la contaminació afecta la salut i la qualitat de vida de les persones. És lògic i necessari que totes aquestes pèrdues socials les assumeixin qui les produeixen.

El partit Verds d'Andorra ha defensat i defensarà reinventar una comptabilitat ecològica, per llei, que faci aparèixer en la comptabilitat estatal els costos ecològics i socials ocults que suposen la nostra forma de viure, de consumir, de produir i d'utilitzar el territori. Aquesta mesura provocarà conèixer les dades reals de l'economia tenint en compte els delictes (*costos*) ambientals.

És imprescindible tenir xifres *reals* d'aquests dèficits ambientals per tal de plantejar mesures tributàries *compensatòries*. La fiscalitat ambiental es planteja com l'ús d'elements incentivadors i instruments eficaços de la protecció ambiental atès que els instruments repressors han demostrat la seva poca eficàcia.

El tribut és el recurs que incentiva els subjectes contaminants cap a vies alternatives menys nocives per al medi natural. Per tant, la seva aplicació ha de constituir un incentiu per a la cura del medi ambient i, per tant, sempre s'ha de delimitar el seu element incentivador. Es pot afirmar, doncs, que els tributs ecològics són una via d'incentivació de conductes protectores del medi ambient i un instrument de finançament de mesures ecològiques.

La política econòmica en la qual s'emmarca la política ambiental ha de preveure un tribut de finalitat no financera que promogui o desincentivi determinades activitats. El tribut ambiental es presenta com un element protector potencial del medi ambient; per tant, les mesures de fiscalitat energètica i ambiental hauran de ser associades sempre a l'activitat de transformació de l'activitat potencialment contaminant o a l'ús o consum de l'energia.

La protecció fiscal del medi ambient propugna la internacionalització dels costos socials i ambientals que provoquen aquestes activitats contaminants mitjançant l'establiment d'instruments com els tributs ambientals, els beneficis fiscals ecològics, la introducció dels elements ecològics dins de l'estructura dels tributs vigents o gravar l'activitat que directament o indirectament perjudica l'entorn natural.

Amb aquestes mesures es persegueix que els agents contaminadors assumeixin les seves responsabilitats, controlant les emissions i abocaments contaminants, instal·lant filtres que minimitzin la contaminació, fent servir la matèria primera neta i disminuint la producció de residus.

Amb els impostos ecològics hem de fer possible la inclusió dels costos de contaminació o dels costos de reposició dels recursos naturals en els preus i serveis de l'activitat econòmica, i, alhora, penalitzar les actituds poc respectuoses o agressores amb el medi i poc sostenibles, i incentivar un canvi d'aquestes actituds.

Els ingressos dels impostos ecològics haurien de permetre a l'administració corregir tant els efectes degradants de l'ambient fruit de l'activitat humana com potenciar els nous models de comportament, reconversió ecològica, de mobilitat

sostenible, de reciclatge de residus, d'estalvi de recursos naturals, etc. Per anar a un creixement o desenvolupament sostenible que no hipotequi les generacions futures.

En el si de la Unió Europea s'ha adoptat, el mes d'octubre de 2003, una directiva de fiscalitat de l'energia que grava tots els productes de l'energia contaminant (el carbó, el gas natural i l'electricitat) amb l'objectiu de "millorar el funcionament del mercat interior i contribuir a assolir els objectius ecològics de la Comunitat i del Protocol de Kioto".

Els Verds d'Andorra volen impulsar una fiscalitat ecològica amb finalitat extrafiscal i associada a la transformació de totes les activitats potencialment contaminants i que esgotin els recursos naturals, per assolir una Andorra sostenible, per complir els compromisos de Kioto i per al finançament de polítiques de desenvolupament sostenible basada en els següents eixos:

- Introduir la fiscalitat energètica, que bonifica la reducció d'emissions d'*efecte hivernacle* a partir de la millora de l'estalvi, l'eficiència i l'ús de les energies netes i renovables.

- Introduir la fiscalitat en la resta d'activitats contaminats, com ara un impost sobre les emissions de CO₂ i d'altres gasos d'*efecte hivernacle*.

- Acordar un sistema d'ajuts econòmics i financers per millorar l'eficiència energètica i per potenciar l'ús de les energies renovables.

- Estudiar la imposició sobre els productes importants que no compleixin determinats requeriments de sostenibilitat en la seva producció.

- Establir una taxa sobre la producció de residus, amb una finalitat de cobrir els costos de la gestió dels residus, la recollida i el tractament, i bonificar o penalitzar les conductes favorables o contràries al reciclatge i el tractament ecològic dels residus.

"Qui contamina paga"

Aquest és un dels principis bàsics del que hauria de ser la política ambiental.

Serviria com a mitjà per incentivar un canvi de comportament que serien positius per al nostre entorn.

És important destacar que, tot i l'encara escassa aplicació d'aquest principi, ja existeixen moltes experiències positives de tributs ambientals, i l'ús d'aquests tributs ambientals (i també d'altres instruments econòmics) és clarament creixent. El debat sobre *l'ambientalització* del sistema fiscal fa referència a utilitzar el sistema fiscal amb una nova finalitat, i es pot concretar a crear noves figures tributàries però també a reformar les actualment ja existents i fer que treballin d'acord amb aquesta filosofia. D'aquesta manera serà més fàcil arribar a acords amb les parts implicades.

Cal actuar amb prudència, i de forma sempre transparent i participativa. Però el missatge hauria de ser clar: els costos privats i els preus hauran de reflectir cada vegada més els costos ambientals associats a les diferents activitats econòmiques. Aquesta filosofia és compatible amb qualsevol nivell de pressió fiscal. La *fiscalitat verda* consisteix, de fet, a redistribuir la càrrega fiscal, penalitzant aquells comportaments i activitats més perniciosos per al medi ambient i afavorint indirectament totes aquelles altres que resultin beneficioses per avançar cap a noves formes de desenvolupament més sostenibles que les actuals.

Isabel Lozano i Muñoz

Directiva de recursos humans i presidenta del partit Verds d'Andorra